



Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

1 augustus - 31 oktober 2014

Luc Van Schoor

Dit driemaandelijks verslag behandelt de meest opvallende vogelwaarnemingen in de ARDEA-regio en geeft een korte synthese van de herfsttrektellingen en de eerste resultaten van het lopend uilenonderzoek.

Tijdens deze periode werden niet minder dan 6872 vogelwaarnemingen ingevoerd door 93 vogelliefhebbers en -liefhebsters. Wij danken hiervoor elke waarnemer en we hopen dat deze lijst in de toekomst nog zal uitbreiden. Vogelwerkgroep ARDEA staat open voor iedereen die binnen de regio met vogels is begaan, ongeacht of je interesse gaat naar studie, bescherming of beleving. Deze doelstellingen kan je terugvinden op onze website en blog.

Wie wil deelnemen aan ARDEA activiteiten of daarover meer info wenst, verwijzen we naar onze **website** www.hobokensepolder.be/vwg-ardea/ en **blog** ardea.hobokensepolder.be/#category8 of je stuurt een **mail** naar luc.vanschoor@scarlet.be

We wensen alle vogelvrienden-Natuurpunters van harte een boeiend 2015. Graag tot weldra.

**Herfsttrektellingen
Hobokense Polder:
4 oktober tot 2 november**



Grote zilverreiger - Foto: Walter De Weger

Aan de 9de herfsttrektellingen gingen twee tellingen vooraf (27/8 en 28/8), waarvan de eerste plaats vond langs de oostkant van de ARDEA regio op de grens Hove-Lint. Bij een zonnig en zacht weertje lag de focus op roofvogels maar we kregen die morgen ook ooievaars op het menu. (zie bij soortenbeschrijving)

We genoten in oktober doorgaans van opvallend zachte temperaturen die meestal schommelden tussen de 10 à 15 graden bij een overwegend oosten- tot zuidenwind. Tijdens enkele morgenden liep de temperatuur gestaag op naar zomerse waarden (vb 18/10: 23°C).

Gedurende de volledige telmaand waren er in totaal 39 vogelliefhebbers(sters) voor korte of

langere tijd present. De Eurobirdwatch van 4/10 en de simultaan-telling van 19/10 lokten respectievelijk 17 en 12 deelnemers. Tijdens werkdagen kwamen er meestal maar één tot drie

waarnemers in actie.

Het was een najaar met opvallend veel lijstertrek op zowat alle tel-posten, die van Hobokense Polder inbegrepen. Kwantitatief stak het weekend van 19/20 oktober er uit met zowat 25000 vogels.

Tijdens deze herfsttrektellingen noteerden we nieuwe dagrecords van volgende soorten :

- Ooievaar	49	27/8
- Toendrarietgans	12	27/10
- Kolgans	237	26/10
- Wespendif	3	27/8
- Goudplevier	3	26/10
- Zilvermeeuw	227	2/11
- Grote mantelm.	8	19/10
- Houtduif	3963	26/10
- Kramsvogel	1072	31/10
- Zanglijster	373	4/10
- Koperwiek	3410	18/10
- Grote lijster	44	19/10

Naast de meer algemene doortrekkers kwamen ook volgende niet alledaagse soorten in de kijker: kleine en grote zilverreiger, hybride Casarka Nijlgans, kraanvogel, goudplevier, dwergmeeuw, zwarte specht, grote pieper, duinpieper, beflijster, baardmanneltje, Europese kanarie, kruisbek, geelgors, goudvink en ortolaan. Zie de soortbeschrijving voor meer info.



Geelgors - Foto: Steven Van den Bussche



Slechtvalk - Foto: Freddy en Rosette Simons-De Roeck

Soortenbespreking

Kleine zilverreiger was opvallend schaars dit najaar, met slechts 2 waarnemingen: 1 foeragerende vogel in Groen Neerland-Wilrijk op 6 augustus (WDG) en mogelijk dezelfde vogel op 11 en 19 augustus in de Hobokense Polder (GB en DJ). In tegenstelling tot de grotere reiger-soorten treft men de kleine zilverreiger vaker aan in zoute milieus, bv het Verdrongen Land van Saeftinghe

Overvliegende solitaire **grote zilverreigers** werden gedurende de hele periode waargenomen in Hoboken, Hove en Morsel, maar voedselzoekende exemplaren waren alleen actief in de Hobokense Polder. Tijdens de trektelling van 31/10 noteerden we hier, als maximum, 17 overvliegende vogels, dat was op één na het hoogste dagtotaal van de telpost HP (LVS,KDL,JP)

De meeste **ooievaars** trokken eind augustus door, met een groep van 52 ex thermiekend over Morsel/Edegem op 21/8 (AV) en 49 ex (24, 1 en 24 ex) op 27/8 over Boechout/Hove/Lint, waarbij de laatste groep van 24 neerstreek in een grasland nabij de Vinkenstraat/Boechout (LVS, JP). 4 ooievaars die op 19 oktober thermiekend over de Opstalvallei/Berendrecht trokken, kwamen pas 2 uur later over de telpost Hobokense Polder (LVS,JP,WDW)

Van **lepelaar** werden in september

twee waarnemingen ingevoerd: 12/9 en 27/9 telkens een ex over de Hobokense Polder vliegend (JC,WM)

Een hybride **Casarca Nijlgans** vloog op 19/10 samen met 3 **Nijlgansen** over de Schelde langs telpost HP (WDW,JP,LVS,KDL e.a.)

Tussen 1 augustus en 21 september werden er 25 doortrekkende **wespendieven** waargenomen over gans de regio, van Hoboken tot Hove. Deze trekperiode valt buiten de jaarlijkse herfsttrektellingen waardoor er waarschijnlijk een deel van de overtrekkende vogels werd gemist. Eind augustus pleisterden waarschijnlijk één of twee vogels in het gebied Uilenbos/Bos van Moretus, op de grens Hove-Boechout (JD,JP,LVS)

De enige **rode wouw** trok op 21 augustus over Hove (HW).

Er werden deze herfst opvallend weinig kiekendieven in onze regio waargenomen. Op de trektelling van 27/8 langs de grens Hove/Lint noteerden we 4 **bruine kiekendieven** (LVS, JP).

Verder in oktober liggen slechts 2 waarnemingen voor (15 en 23/10) van telkens een doortrekkend wijfje langs de telpost Hobokense Polder (LVS).

Het enige wijfje **blauwe kiekendief** vloog op 4/10 over de tuintelpost te Edegem (LJ).

De **havik** is in onze streken voor-

namelijk een standvogel. Na de broedperiode verlaten de jongen de territoria, op zoek naar geschikte biotopen. Hierdoor treft men vaak havik aan op terreinen waar niet gebroed wordt. Deze zwerfbewegingen zijn in de meeste gebieden in Vlaanderen vanaf eind augustus tot in maart merkbaar.(*). De 3 ingegeven waarnemingen, 27/8, 30/8 en 21/9, betreffen telkens een vogel boven of in de onmiddellijke omgeving van het Uilenbos/Bos van Moretus te Hove-Boechout (LVS, JP, SVB JD).

Gedurende de 2de helft van oktober werden er tijdens de trektellingen 10 **smellekens** waargenomen: 1 ex over Edegem (LJ) en 9 ex over en langs de telpost Hobokense Polder (LVS,JP) Het betrof telkens 1 ex, behalve op 18/10 waarop er 's morgens 3 ex doortrokken richting ZW

Van **slechtvalk** werden een 30-tal waarnemingen ingevoerd; het gros betreft plaatselijke vogels (1 tot 3 ex) langs de zuidkant van Antwerpen (Kiel, Wilrijk en Berchem) en langs de Schelde te Hoboken.(JP,KDK,TV,MDH,LVS,PC,JIC,JVR) Voorts ook enkele waarnemingen in Edegem. (LJ,FDS) Tijdens de trektellingen op 18 en 31/10 trok telkens een juveniele vogel, pal door naar zuid-west langs de telpost Hobokense Polder. (LVS)

Overvliegende **goudplevieren** werden tweemaal in oktober langs de telpost Hobokense Polder waargenomen; 3 ex. op 26/10 en 2 ex.op 31/10 (LVS,JP)

Op 14/9 werd een **kwartel** opgestoten uit een grasland nabij Fruithout in Hove (SVB). Deze kleine hoenderachtige vogel is meestal alleen auditief waarneembaar (en dus zelden te zien).

Kwartels broeden in uitgestrekte graanakkers en klavervelden. Het is een lange-afstandstrekker die uitsluitend 's nachts vliegt. Tijdens de nazomer vliegt deze lange-afstandstrekker naar Afrika en tijdens een warm voorjaar vliegt een aantal vogels verder noordwaarts door waar ze soms in andere gebieden broeden dan de gebruikelijke. Op hun nachtelijke doortrek vallen ze wel eens

te prooi van slechtvalk, zoals ook uit de etensresten bij sommige nesten blijkt.

Het is (nog) niet geweten of **hout-snip** in de Ardea regio broedt, maar deze schuwe bosvogel is elke winter present in de Hobokense Polder. Op 29/10, 1 ex (BM). Op 30/10 vloog een vogel op bij Waterlink-Aquafin (PB) en op dezelfde dag werd een raamslachtoffer gevonden in een private tuin bij het Mastvest-Kiel. (BP) Deze plaatsen liggen in vogelvlucht ca, 1,5 km van elkaar.

Op 1/8 vlogen er 6 **zwartkopmeeuwen** over de tuintelpost Edegem richting ZO (LJ) en op 27/10 vloog er een vogel in 1e herfstkleed over de Schelde richting Antwerpen voorbij telpost Hobokense Polder (LVS,JP,WDW)

Een solitaire 1e herfst **dwergmeeuw** vloog op 23/10 over de Schelde richting Antwerpen (LVS)

Ijsvogels werden dit najaar weer in toenemend aantal waargenomen op de Forten V, VI, VII en VIII (WVA,AW,LJ,RW,TV,JER) in Groen Neerland-Wilrijk (WDG,PZA,LJ) in de Hobokense Polder en langs de Schelde-oever (GB,AVL,FH,PB,DJ,SH,WM,JC,LVS,JP) Schoonselhof (LJ, LVS) en Campus Drie Eiken-Wilrijk (TV). Deze toename kwam er als gevolg van de voorbije zachte winter en een geslaagd broedseizoen.

Op 11 en 12 oktober pleisterde een **zwarte specht** in de Hobokense Polder (FH ,PC) Zoals vorig jaar betrof het waarschijnlijk weer een rondzwervende eerstejaarsvogel op zoek naar een geschikt biotoop.

De **kleine bonte specht** wordt meestal slechts auditief waargenomen in de Hobokense Polder, zo ook op 4/10. Op 30 oktober liet een mannetje zich tijdens de trek telling, kortstondig bewonderen vanop een boompje naast de Scheldedijk (JC, JP en LVS).

De **grote pieper** is een Midden-Aziatische broedvogel, die als een uit koers geslagen doortrekker over

ons land vliegt. Op 4/10 vloog er 1 over de Schelde en viel op door zijn grootte, de vlucht en zijn donker vederkleed.(LVS) Op 16/10 vloog er een exemplaar kortbij, roepend in sterk golvende vlucht over. Bij een goede belichting waren de kenmerken goed zichtbaar waardoor verwarring met grijzere witte kwikstaart uitgesloten was.(LVS,JP) Het doortrekkend aantal grote piepers kan van jaar tot jaar verschillen. Oktober 2014 was blijkbaar een goed jaar voor deze soort.

Duinpieper is een voormalige broedvogel (1986) in Vlaanderen die, door het verdwijnen van zijn broedbiotoop (randzone van stuifzand een schraal begroeide heide), alleen nog als schaarse doortrekker wordt waargenomen. Op 29/9 1 ex over de tuintelpost te Edegem (LJ) en op 16/10 een late doortrekker die samen met enkele **graspiepers** halverwege over de Schelde vloog waarbij het verschil in grootte en het lichtere vederkleed opvielen (LVS).

Op 27 augustus pleisterde een **paapje** samen met een **tapuit** op een akker langs de Beekhoekstraat/grens Lint-Hove (LVS, JP)

De **beflijsters** die hier doortrekken zijn broedvogels in Scandinavië. Er werden in oktober 39 exemplaren binnen de Ardea regio opgetekend, waarvan 4 exemplaren over Hove (SVB) 5 over de tuinpost Edegem (LJ) en zelfs 30 exemplaren langs de telpost Hobokense Polder. Hier was 15/10 een topdag met 15 exemplaren (LVS, JP). Doordat pleisterende beflijsters op najaarstrek eerder verborgen foerageren in besdragende struiken worden ze niet zo gemakkelijk waargenomen.

De dichtst bijgelegen habitats van **baardmannetje** situeren zich op Lintkeroever (o.a. Groot Rietveld nabij



Beflijster - Foto: Joachim Pintens

Kallo). Buiten de moerasgebieden komen ze dan ook maar sporadisch voor. Na het broedseizoen zwermt deze rietbewoner uit, op zoek naar andere geschikte biotopen. Op 23/10 pleisterden 2 exemplaren, waarbij 1 mannetje, even langs de Scheldedijk Hobokense Polder (PB).

De **Cetti's zanger** die dit jaar in de Hobokense Polder langs de Ruitersplas een geschikt broedbiotoop bezette, werd op dezelfde plaats (14/9) en even later (17/9) ook aan de Acèrie roepend of zingend aangetroffen (DJ, WM). Het wordt dus uitkijken of deze schaarse soort zich volgend jaar als broedvogel op één of mogelijk twee plaatsen zal vestigen.

In oktober werden er in totaal 27 overvliegende **kruisbekken** ingebracht in Edegem, Wilrijk en Hoboken (LJ, SVB, TV, LVS JP), waarbij maximum één groepje van 7 ex op 31/10 over de Hobokense Polder. (LVS)

Er werden van begin september tot eind oktober in totaal 11 **goudvinken** waargenomen; 1ex. op Fort VII-Wilrijk (LJ) 1ex. bij Campus Drie Eiken-Wilrijk (TV) en 9 ex. in en over de Hobokense Polder (LVS, JP) Goudvinken zwerven na het broedseizoen rond en komen in Wallonië als broedvogel en standvogel talrijker voor in geschikte habitats met dichte dennen en sparrenbosjes. In sommige najaren/winters komen er invasies voor van noordse goudvinken.

In oktober werden er in totaal 9 **appelvinken** waargenomen. Het betrof

Bardmannetje - Foto: Guy Borremans



bijna telkens overvliegende vogels in Edegem en Hove, behalve 2 exemplaren ter plaatse op 13/10 in een klein park nabij de Doornstraat/Wilrijk (RV, LJ en SVB). Appelvinken zijn standvogels die in Vlaanderen vooral in rustige, heuvelachtige parklandschappen en oude gemengde loofbossen broeden (bv de Voerstreek). Het is een vrij schuwe vogel die dikwijls alleen op de roep wordt herkend. In sommige jaren bemerkt men kleine trekbewegingen van vogels uit de omringende landen.

De **Europese kanarie** is een hoofdzakelijk mediterrane vogel die in klein aantal broedt tot in het zuiden van Zweden. Het zijn dan ook de meest noordelijke vogels die we hier op doortrek kunnen waarnemen. Op 2 achtereenvolgende dagen (14 en 15/10) vloog er telkens een vogel over de telpost Edegem (LJ) en Hobokense Polder (LVS)

Op 12/10 vloog een **ijsgors** de tuintelpost in Edegem (LJ) en op 28/10 werd een mannetje **geelgors** gespot op de Hobokense Polder (LVS)

Tijdens de trektelling op 7 oktober, vloog een late **ortolaan** – vlak voor een regenbui - roepend voorbij de telpost Hobokense Polder en leek verderop in de Graspolder neer te strijken (LVS)

De ortolaan verdween sinds 1992 als broedvogel uit Vlaanderen en ging ook elders in West-Europa dramatisch achteruit door de sterke intensivering van de landbouw. Gezien hun zeldzaamheid worden meestal

solitaire vogels op trek waargenomen.

ARDEA Uilenonderzoek 2014-2015

In functie van het **regionaal Uilenonderzoek** dat deze winter start, werden binnen de ARDEA regio alle

waarnemingen van de laatste 10 jaar door Kathy De Lange verzameld en in kaart gebracht.

Op die wijze kunnen we de huidige situatie toetsen aan de gegevens van de voorbije periode.

Territoria van steenuil en bosuil werden in 2014 in de omgeving van volgende plaatsen vastgesteld:

Steenuil: Klaverbladdreef-Wilrijk(WDW,LVS,) Leemweg bij Klaverblad-Wilrijk (BDK) Nachtegalenhof/Hoboken (WDW,LVS), Lievevroukesbosweg-Wilrijk(WDW) Boerenlegerstraat- Edegem (WVA).

Bosuil: de aanwezigheid van deze soort in Fort VII in Wilrijk werd bevestigd met de auditieve waarneming van 2 wijfjes en 1 mannetje op 21/11 (ES,LVS,JP,KDL,GB, FG,WDW). Bosuil werd eveneens op volgende plaatsen waargenomen: Fort VIII, Hoboken (JR), Archimedeslaan/Edegem (BVD), Klaverblad, Wilrijk (PH), Schoonselhof,Wilrijk (JP), Welvaartstraat, Hove (KW), Oost- en Zuidkant Hof ter Linden/Edegem (MH, LJ), de Boerenlegerstraat, Edegem (KV), Boechoutsesteenweg/Hove (SVB), Fort VI, Wilrijk (ST).

In 2014 werden van ransuil en kerkuil geen waarnemingen in de ARDEA regio

ingevoerd

In het kader van dit Uilenonderzoek doen we een oproep aan elke vogelliefhebbers om alle waarnemingen van uilen met een juiste plaatsaanduiding en uur op "waarnemingen.be" in te voeren.

Alvast bedankt voor je nuttige inbreng.

Waarnemers:

AV - Anton Vettters, AVL - André Van Langenhove, AW - Arthur Wuyts, BDK - Bart De Keersmaecker, BM - Bert Mertens, BP - Bram Piot, BVD - Benoit Van Damme, DJ - Danny Jonckheere, ES - Eva Suls, FDS - Frans De Schampelaere, FG - Frank Gerard, FH - Francis Hermans, GB - Guy Borremans, HW - Hugo Wae-terschoot, JC - Johan Claessens, JD - Julien Dua, JER - Jelle Ronsmans, JIC - Joeri Claes, JP - Joachim Pintens, JR - Jan Rose, JVR - Joris Van Reusel, KDK - Kris De Keersmaecker, KDL - Kathy De Lange, KV - Kris Vos, KW - Koen Weyers, LJ - Leo Janssens, LVS - Luc Van Schoor, MDH - Manu De Hauwere, MH - Marc Hofman, PB - Peter Bastiaensen, PC - Peter Ceulemans, PH - Peter Hofman, PZA - Plantenwerkgroep Zuidrand Antwerpen, RV - Robin Vermeylen, RW - Robert Wynants, SH - Stephanie Hannes, ST - Simon Trensou, SVB - Steven Van den Bussche, TV - Tim Vochten, WDG - Willy De Groot, WDW - Walter De Weger, WM - Wim Mertens, WVA - Wouter Van Assche

(*) Vogels in Vlaanderen, voorkomen en verspreiding IMP 1989.



Appelvink